

6. การเลือกใช้พันธุ์

ในปัจจุบันมีมันสำปะหลังหลายพันธุ์ให้เกษตรกรเลือกใช้ปลูกแต่ละท้องถิ่น และดินแต่ละชุดจะมีความเหมาะสมกับพันธุ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป ข้อมูลที่นักวิชาการเสนอมาในการแนะนำพันธุ์ใหม่เป็นข้อมูลโดยเฉลี่ยทั่ว ๆ ไปจากการทดลอง เมื่อเกษตรกรได้รับพันธุ์ใหม่ควรทำการทดลองปลูกด้วยตนเอง การปลูกเปรียบเทียบควรมีวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ให้เหมือนกัน เช่น ปลูกวันเดียวกัน ระยะปลูก การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช ให้เหมือน ๆ กัน เป็นต้น หากพันธุ์ใหม่ให้ผลเป็นที่พอใจ จึงทำการขยายพันธุ์ปลูกให้มากต่อไป

บางครั้งมีเกษตรกรบางรายได้พันธุ์ใหม่ไปขยายปลูกแล้ว ขยายพันธุ์ให้เกษตรกรรายอื่นในราคาค่อนข้างสูง เช่น ราคาถ้ำละ 10-20 บาท เป็นต้น เกษตรกรที่ซื้อก็คาดหวังมากเกินไป การซื้อจากเพื่อนบ้านในราคาสูงนั้น มีปัจจัยเสี่ยงสองประการคือ *ประการแรก* ไม่แน่ใจว่าพันธุ์ที่นำมาซื้อขายจะเป็นพันธุ์แท้หรือไม่ *ประการที่สอง* ราคาที่ซื้อขายกันถ้ำละ 10-20 บาท สูงเกินไป ควรจะหาพันธุ์โดยติดต่อกับทางราชการที่เกี่ยวข้อง หรือมูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ

การเลือกใช้ต้นพันธุ์ (ท่อนพันธุ์) ที่สมบูรณ์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเขตกรรมอื่น ๆ เนื่องจากท่อนพันธุ์ที่สมบูรณ์จะมีผลต่อความงอก และจำนวนต้นที่อยู่รอดจนกระทั่งขุดเก็บเกี่ยว สมมติง่าย ๆ ว่า ถ้าปลูกระยะระหว่างแถว x ระยะระหว่างต้นเท่ากับ 1x1 เมตร จะได้ 1,600 ต้นต่อไร่ แต่ถ้าท่อนพันธุ์มีความงอกเพียง 80 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่าจะมีต้นเหลือขุดเก็บเกี่ยวเพียง 1,280 ต้นต่อไร่ เมื่อขุดเก็บเกี่ยวได้ผลผลิตหัวสด 4,096 กิโลกรัมต่อไร่ หมายความว่า 1 ต้นที่ขุดให้น้ำหนักหัว 3.2 กิโลกรัม จำนวนต้นที่หายไป 320 ต้น (1,600 – 1,280 ต้น) คูณด้วย 2.2 กิโลกรัม (คิดเศษเชื่อว่าถ้าปลูกเต็มพื้นที่จริง น้ำหนักหัวสดต่อต้นที่ได้จริงเพียงร้อยละ 70 ของน้ำหนักหัวสดต่อต้นที่อยู่รอด 80 เปอร์เซ็นต์) จะเป็นน้ำหนักหัวที่หายไปทั้งหมด 716 กิโลกรัมต่อไร่ ถ้าหัวสดกิโลกรัมละ 1.50 บาท (แบ่ง 30%) รายได้จะขาดหายไป 1,075 บาทต่อไร่ ดังนั้นเพื่อการหลีกเลี่ยงความเสียหายตามตัวอย่างข้างต้น จึงได้มีการแนะนำให้ตรวจเช็คความงอก

ของท่อนพันธุ์ภายใน 2-3 สัปดาห์หลังปลูกแล้วรีบปลูกซ่อมทันที การปลูกซ่อมซ้ำต้นของท่อนพันธุ์ที่ปลูกซ่อมใหม่จะโตไม่ทันต้นที่ปลูกก่อน น้ำหนักหัวสดที่ได้ตอนขุดเก็บเกี่ยวก็จะลดลงด้วย แต่การปลูกซ่อมย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือเสียเวลา ในที่นี้จึงขอแนะนำว่าควรเลือกใช้ต้น(ท่อน)พันธุ์ให้สมบูรณ์ที่สุดปลูก ทั้งนี้เพื่อให้มีจำนวนต้นที่อยู่รอดสูงที่สุด การเลือกใช้ต้นพันธุ์ที่สมบูรณ์ มีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

1) เลือกต้นที่มีอายุ 8-14 เดือน

ไม่ควรเลือกต้นพันธุ์ที่มีอายุน้อยกว่า 8 เดือน เนื่องจากต้นยังอ่อน และเมื่อนำไปปลูกในแปลง ท่อนพันธุ์จะสูญเสียความชื้นง่ายและความงอกต่ำ และไม่ควรใช้ต้นพันธุ์ที่แก่เกินไป (อายุ 18 เดือนขึ้นไป) ซึ่งจะสังเกตได้จากสีลำต้นที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นสีเข้มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น โดยเมื่ออายุไม่มากจะเป็นสีเขียว หรือ เหลืองอมเขียว และเคลือบผิวด้วยสีเงิน เมื่อต้นพันธุ์แก่อายุมากขึ้นจะเป็นสีน้ำตาลเข้ม มีขนาดใหญ่ แตกกิ่งมาก สำหรับมันสำปะหลังบางพันธุ์ที่มีการแตกกิ่งมาก กิ่งที่แตกในระดับแรกก็สามารถใช้เป็นท่อนพันธุ์ปลูกได้เช่นเดียวกัน แต่ต้องพิจารณาให้ดีกว่า กิ่งดังกล่าวแก่พอเหมาะ

2) ส่วนของต้นพันธุ์ที่ใช้

ส่วนกลางและส่วนโคนของต้นพันธุ์ เมื่อตัดเป็นท่อนไปปลูกจะให้ความงอกสูงกว่าส่วนปลาย ดังนั้นต้นพันธุ์ที่จะใช้ควรเลือกใช้เฉพาะส่วนกลางก่อนไปทางโคนต้น ซึ่งส่วน โคนต้นที่ตาดำมากและส่วนปลายสีเขียวตาห่างควรตัดทิ้ง

3) ความยาวของท่อนพันธุ์

ความยาวของท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมประมาณ 20-30 เซนติเมตร การปลูกมันสำปะหลังในช่วงต้นฤดูฝน ใช้ท่อนพันธุ์ขนาด 20 เซนติเมตร ส่วนในช่วงปลายฤดูฝนใช้ท่อนพันธุ์ขนาด 25-30 เซนติเมตร จะให้เปอร์เซ็นต์ความงอกและความอยู่รอดของต้นสูง เนื่องจากท่อนพันธุ์ที่ยาว

จะมีจำนวนตาบนท่อนพันธุ์มากกว่า เมื่อนำท่อนพันธุ์ที่ยาวไปปลูก ส่วนปลายของท่อนพันธุ์จะสูญเสียความชื้นจากสภาพอากาศที่ร้อนและแห้ง ซึ่งจะทำให้ส่วนปลายเริ่มแห้งลงมา แต่ตาที่เหลือ ถัดลงมาก็สามารถงอกได้ นอกจากนี้การใช้ท่อนพันธุ์ยาว อาจมีส่วนทำให้การใช้สารกำจัดวัชพืช สะดวกและเกิดความเสียหายน้อย ส่วนการสับท่อนพันธุ์ควรสับให้เฉียงเล็กน้อย และหลีกเลี่ยงไม่ให้ตาบนท่อนพันธุ์ชำหรือถูกกระทบกระเทือนมาก สำหรับท่อนพันธุ์ที่มีความยาว 20 เซนติเมตร ควรมีตาประมาณ 7 ตาจึงถือว่าเป็นท่อนพันธุ์ที่ดี

4) การเก็บรักษาต้นพันธุ์

ควรใช้ต้นพันธุ์ที่สดปลูกได้ทันที ถ้าต้องการเก็บรักษาต้นพันธุ์ไว้เพื่อรอปลูก ให้รีบเก็บต้นพันธุ์ทันทีที่ขุดเก็บเกี่ยวเสร็จเพื่อป้องกันแดดเผาต้น โดยเก็บวางตั้งเป็นกองไว้กลางแจ้งให้ส่วนโคนของต้นพันธุ์สัมผัสผิวดิน อาจคลุมเศษหญ้า และเก็บไว้เป็นจำนวนมากเพื่อไว้ด้วย เมื่อเก็บเป็นระยะเวลาานาน ตาบนต้นพันธุ์อาจแตกยอดอ่อนออกมาบ้าง ตอนตัดท่อนพันธุ์ให้ตัดทิ้งเลือกเฉพาะส่วนที่ไม่มีการแตกยอดอ่อนไปปลูก การเก็บโดยวิธีนี้จะสามารถเก็บรักษาต้นพันธุ์ให้คงความสด

ไว้ได้นานกว่าการเก็บโดยวิธีอื่น ๆ อาจไว้ได้นานถึง 2 เดือน อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาการเก็บรักษาต้นพันธุ์ยิ่งนาน ส่วนของต้นพันธุ์ที่จะตัดเป็นท่อนจะน้อยลงและความงอกของท่อนพันธุ์ก็จะยิ่งลดลงด้วย ดังนั้นท่อนพันธุ์ที่ดีไม่ควรเก็บไว้นานเกิน 15-30 วัน ซึ่งต้นพันธุ์ของแต่ละพันธุ์จะมีอายุการเก็บ

รักษาแตกต่างกัน วิธีการเก็บรักษาต้นพันธุ์อีกวิธีที่จะทำให้ได้ต้นพันธุ์สดอยู่เสมอคือ ไม่ควรขุดเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในแปลงเดิมทั้งหมด แต่ควรเหลือไว้ (ไม่ขุด) ให้มีจำนวนต้นพันธุ์ที่พอเพียงกับการปลูกในพื้นที่ โดยทั่วไปอาจเหลือไว้ประมาณ 1 ใน 10 เมื่อเตรียมดินแล้วและพร้อมปลูก จึงตัดต้นที่เหลือไว้มาปลูก ซึ่งโดยทั่วไปถ้าเก็บต้นพันธุ์ไว้ 1 ไร่ จะสามารถปลูกได้ประมาณ 5-7 ไร่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และความสูงของต้นที่เก็บไว้ด้วย

ในกรณีที่ต้องการตัดต้นเพื่อนำไปปลูกในพื้นที่ใหม่ หรือตัดต้นเพื่อขาย (กรณีที่เป็นพันธุ์ใหม่) ก็สามารถทำได้โดยการตัดต้นที่อายุเหมาะสม (อายุ 10 เดือน) โดยเหลือส่วนของลำต้น (ประมาณ 20 เซนติเมตร) และหัวไว้ในแปลงไม่ต้องขุด ตาที่อยู่บนส่วนของลำต้นที่เหลือจะแตกกลายเป็นลำต้นใหม่ และควรตัดให้เหลือเพียง 2-3 ยอดเท่านั้น ภายใน 8-10 เดือน หลังจากตัดก็สามารถใช้ลำต้นดังกล่าวเป็นต้นพันธุ์ต่อไป แต่ถ้าต้องการขุดหัวเพื่อขายหลังจากตัดต้นแล้ว ก็ควรทิ้งหัวไว้อย่างน้อย 4 เดือน จึงจะทำให้ได้ผลผลิตหัวสดสูง

5) ใช้ต้นพันธุ์ที่ปราศจากโรคและแมลง

ต้นพันธุ์ที่จะนำมาใช้ปลูกต่อ ต้องเป็นต้นพันธุ์ที่ไม่มีโรคและแมลง ต้นพันธุ์ที่ได้จากการแปลงที่มีการใช้สารกำจัดวัชพืชที่มีผลทำให้ลำต้นได้รับความเสียหาย จากการฉีดพ่น เช่น พาราควัท เมื่อมีการฉีดพ่นโดนบริเวณที่มีสีเขียวของลำต้นในช่วงอายุ 1-4 เดือนหลังปลูกพอถึงระยะเก็บเกี่ยวเปลือกลำต้นจะมีสีดำ แห้ง และปริแตก และถ้านำต้นพันธุ์ดังกล่าวไปปลูก เปอร์เซ็นต์ความงอกจะลดลง หรือ สารไกลโฟเสท อาจทำให้ลำต้นได้รับความเสียหายจากการฉีดพ่นบ้าง ซึ่งก็ควรตัดทิ้ง

ไม่นำมาใช้ปลูกต่อเพื่อป้องกันเชื้อราและแมลงควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาแคปแทน 160 กรัม ผสมร่วมกับมาลาไซออน 20 ซีซี ในน้ำ 20 ลิตร ประมาณ 5 นาที ก่อนปลูก สำหรับพื้นที่ที่มีปลวก ควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาคลอไครท์ 72% อีซี จำนวน 125 ซีซี ผสมร่วมกับยาแคปแทน 160 กรัม ในน้ำ 20 ลิตร ประมาณ 10 นาที นำขึ้นมาผึ่งให้แห้งก่อนปลูก